

Det kommunistiska manifestet

- **Karl Marx och Friedrich engels**

Ett spöke går runt Europa - kommunismens spöke. Alla det gamla Europas makter har förbundit sig till en helig hetsjakt mot detta spöke: påven och tsaren, Metternich och Guizot, franska radikaler och tyska poliser.

Var finns det oppositionsparti, som icke av sina regerande motståndare utskrikes som kommunistiskt, var det oppositionsparti, som icke mot de mer avancerade oppositionsmännen såväl som mot sina reaktionära motståndare slungat tillbaka den brännmärkande beskyllningen för kommunism?

Två ting framgår av detta faktum.

Kommunismen erkännes redan av alla europeiska makter som en makt.

Det är hög tid att kommunisterna öppet inför hela världen framlägger sitt åskådningssätt, sina syften, sina tendenser och gentemot sagan om kommunismens spöke ställer ett manifest av partiet självt.

För detta ändamål har kommunister av de mest olika nationaliteter samlats i London och utarbetat följande manifest, som offentliggöres på engelska, franska, tyska, italienska, flamska och danska språken.

Borgare och proletärer

Historien om alla hittillsvarande samhällen är historien om klasskamp.

Fri och slav, patricier och plebej, baron och livegen, mästare och gesäll, kort sagt: förtryckare och förtryckta stod i ständig motsättning till varandra, förde en oavbruten, än dold, än öppen kamp, en kamp, som varje gång slutade med en revolutionär omgestaltning av hela samhället eller med de kämpande klassernas gemensamma undergång.

I historiens tidigare epoker finner vi nästan överallt en fullständig uppdelning av samhället i olika stånd, en mångfaldig gradering av de sociala ställningarna. I det gamla Rom har vi patricier, riddare, plebejer, slavar; under medeltiden feodaltherrar,

vasaller, mästare, gesäller, livegna och dessutom inom nästan alla dessa klasser återigen särskilda graderingar.

Det ur det feodala samhällets undergång utgånga moderna borgerliga samhället har icke upphävt klassmotsatserna. Det har blott satt nya klasser, nya betingelser för undertryckandet, nya former för kampen i de gamlas ställe.

Vår epok, bourgeoisins epok, utmärker sig dock därigenom, att den har förenklat klassmotsättningarna. Hela samhället delar sig alltmer i två stora fientliga läger, i två stora, varandra direkt motsatta klasser, bourgeois och proletariat.

Ur medeltidens livegna utgick de första städernas småborgare, och ur detta småborgerskap utvecklade sig bourgeoisins första element.

Upptäckten av Amerika och omseglingen av Afrika skapade en ny terräng för den uppåtgående bourgeoisin. Den ostindiska och kinesiska marknaden, koloniseringen av Amerika, varuutbytet med kolonierna, ökandet av byteshandeln och varorna överhuvudtaget gav handeln, sjöfarten och industrin ett hittills okänt uppsving och därmed åt det revolutionära elementet i det sönderfallande feodala samhället en snabb utveckling.

Det hittillsvarande feodala eller skråmässiga driftssättet i industrin förslog inte längre för de nya marknadernas växande behov. Manufakturen trädde i dess ställe. Skråmästarna utträngdes av det industriella medelståndet, arbetets delning mellan de olika korporationerna försvann för arbetets delning inom den enskilda verkstaden.

Men alltjämt växte marknaderna, alltjämt ökades behoven. Icke ens manufakturen förslog längre. Då revolutionerade ångan och maskinerna den industriella produktionen. I manufakturerens ställe trädde den moderna storindustrin, i det industriella medelståndets ställe trädde de industriella miljonärerna, cheferna för hela industriella arméer, de moderna borgarna.

Storindustrin har skapat den världsmarknad, som upptäckten av Amerika förberedde. Världsmarknaden har gett handeln, sjöfarten och landskommunikationerna en omätlig utveckling. Detta har i sin tur återverkat på industrins utvidgning och i samma mån som industri, handel, sjöfart och järnvägar utvidgade sig, i samma mån utvecklade sig

bourgeoisin, ökade sitt kapital och trängde alla från medeltiden härstammande klasser i bakgrunden.

Vi ser således, hur den moderna bourgeoisin själv är produkten av en lång utvecklingsprocess, en rad omvälvningar i produktions- och samfärdselsätten.

Vart och ett av dessa bourgeoisins utvecklingsstadier åtföljdes av ett motsvarande politiskt framsteg (för denna klass). Från att ha utgjort ett förtryckt stånd under feodaltherrarnas herravälde, från en beväpnad och sig själv förvaltande association i kommunen, från en oberoende stadsrepublik (såsom i Italien och Tyskland), från skatteskyldigt tredje stånd under monarkin (såsom i Frankrike), sedan under manufakturens tid motvikt mot adeln i ståndsmonarkin eller i den absoluta monarkin, sedan huvudgrundval för de stora monarkierna överhuvudtaget, tillkämpade den sig slutligen efter storindustrins uppkomst det politiska ensamherraväldet i den moderna representativstaten. Den moderna statsmakten är blott ett utskott, som förvaltar hela borgarklassens gemensamma affärer.

Bourgeoisin har spelat en högst revolutionär roll i historien.

Bourgeoisin har överallt, där den kommit till makten, förstört alla feodala, patriarkaliska och idylliska förhållanden. Den har obarmhärtigt slitit sönder de brokiga feodalband, som band samman människorna med deras naturliga ledare, och icke kvarlämnat några andra band än det nakna intresset, det känslolösa "kontant betalning". Den har kränkt det fromma svärmeriets heliga rysning, den ridderliga hänförelsen och det spetsborgerliga vemodet i den egoistiska beräkningens iskalla vatten. Den har upplöst den personliga värdigheten i bytesvärde och i stället för de talrika lagstadgade och välförtjänta friheterna satt den samvetslösa handelsfriheten allena. Den har, kort sagt, i stället för den i politiska och religiösa illusioner höljda utsugningen satt den öppna, skamlösa, direkta, kalla utsugningen.

Bourgeoisin har avklätt alla de verksamheter, som förut betraktades och ärades med from vördnad, deras helgongloria. Den har förvandlat läkaren, juristen, prästen, poeten och vetenskapsmannen till sina betalda lönearbetare.

Bourgeoisin har ryckt av familjeförhållandet dess rörande-sentimentala slöja och återfört det till ett rent penningförhållande.

Bourgeoisin har avslöjat, hur den brutala kraftutvecklingen, som reaktionen så mycket beundrar hos medeltiden, lämpligt kompletterades med den trögaste flegma. Först *den* har visat, vad mänsklig verksamhet kan åstadkomma. Den har utfört helt andra underverk är egyptiska pyramider, romerska vattenledningar och gotiska katedraler: den har utfört helt andra tåg än folkvandringar och korståg.

Bourgeoisin kan icke existera, utan att alltjämt revolutionera produktionsinstrumenten, d.v.s. produktionsförhållandena, således samtliga samhällsförhållanden. Ett oförändrat bibehållande av det gamla produktionssättet var däremot den första existensbetingelsen för alla tidigare industriella klasser. Den fortgående omvälvningen i produktionen, det oavbrutna skakandet av alla samhälleliga förhållanden, den eviga osäkerheten och rörelsen kännetecknar bourgeoisins epok gentemot alla andra. Alla fasta inrotade förhållanden och dem åtföljande gamla ärevördiga föreställningar och åskådningar upplöses, alla nybildade föråldras innan de hinner bli förbenade. Allt fast och beständigt förflyktigas, allt heligt profaneras, och människorna blir slutligen tvungna att betrakta sin levnadsställning och sina ömsesidiga förbindelser med nyktra ögon.

Behovet av en ständigt ökad avsättning för sina produkter jagar bourgeoisin över hela jordklotet. Överallt måste den innästla sig, överallt slå sig ned, överallt skaffa sig förbindelser.

Bourgeoisin har genom sin exploatering av världsmarknaden givit alla länders produktion och konsumtion kosmopolitisk gestalt. Den har till reaktionens stora sorg undanryckt industrin dess nationella grund. De urgamla nationella industrierna har förintats och förintas alltjämt dagligen. De utträngs av nya industrier, vilkas införande blir en livsfråga för alla civiliserade nationer, industrier, som icke längre bearbetar inhemska råämnen, utan råvaror från de avlägsnaste områden och vilkas fabrikat förbrukas icke blott i det egna landet utan i alla världsdelar. I stället för de gamla behoven, som kunde tillfredsställas genom landets egna resurser, träder nya, vilka behöver produkter från de mest avlägsna länder och klimat för att bli tillfredsställda. I stället för den gamla lokala och nationella självtillräckligheten och avskildheten träder en allsidig samfärdsel, ett allsidigt nationernas beroende av varandra. Och såsom det går i den materiella, så går det ock i den andliga produktionen. De enskilda nationernas andliga produkter blir allmän egendom. Den nationella ensidigheten och

inskränktheten blir mer och mer omöjlig, och av den mycket nationella och lokala litteraturen bildas en världslitteratur.

Bourgeoisin rycker genom den snabba förbättringen av alla produktionsinstrument, genom de oändligt förbättrade kommunikationerna alla, även de mest barbariska nationer, in i civilisationen. De billiga varupriserna är det tunga artilleri, med vilket den skjuter ner alla kinesiska murar och varmed den tvingar barbarernas hårdnackade främlingshat att kapitulera. Den tvingar alla nationer att tillägna sig bourgeoisins produktionssätt, om de ej vill gå under; den tvingar dem att hos sig själva införa den så kallade civilisationen, d.v.s. att bli bourgeois. Med ett ord: bourgeoisin skapar sig en värld efter sitt eget beläte.

Bourgeoisin har lagt landsbygden under stadens herravälde. Den har skapat kolossala städer, den har i hög grad ökat invånarantalet i städerna i förhållande till befolkningen på landsbygden och därigenom dragit en betydande del av befolkningen undan lantlivets förslöande inverkan. Och liksom den gjort landet beroende av staden, så har den gjort barbariska och halvbarbariska länder beroende av de civiliserade, bondefolken av de borgerliga folken, österlandet av västerlandet.

Bourgeoisin upphäver mer och mer splittringen av produktionsmedlen, av egendomen och av befolkningen. Den har trängt ihop befolkningen, centraliserat produktionsmedlen och koncentrerat egendomen på få händer. Den nödvändiga följderna härav var den politiska centralisationen. Oberoende, blott löst förbundna provinser med olika intressen, lagar, regeringar och tullar sammanfördes till *en* nation, *en* regering, *en* lag, *ett* nationellt klassintresse, *en* tullgräns.

Bourgeoisin har under sitt knappt hundraåriga klassherravälde skapat mera jättelika och kolossala produktivkrafter än alla de föregående generationerna tillsammans. Naturkrafternas underkuvande, maskinerna, kemins användning i industri och åkerbruk, ångbåtstrafiken, järnvägarna, den elektriska telegrafan, uppodlingen av hela världsdelar, upprepning av floderna för trafik, ur marken framstampade hela befolkningar - vilket tidigare århundrade anade, att sådana produktivkrafter slumrade i det samhällsliga arbetets sköte?

Vi har alltså sett: de produktions- och samfärdsmedel, på vilkas grundval bourgeoisin växte fram, skapades av det feodala samhället. På ett visst stadium av utvecklingen av

dessas produktions- och samfärdsmedel, motsvarade de förhållanden, varunder feodalsamhället producerade och drev utbyte, den feodala organisationen av jordbruk och manufaktur, med ett ord de feodala egendomsförhållandena, icke längre de redan utvecklade produktivkrafterna. Dessa förhållanden hämmade produktionen i stället för att främja den. De förvandlades till lika många fjättrar. De måste sprängas och de sprängdes.

I deras ställe trädde den fria konkurrensen med den därtill anpassade samhälleliga och politiska konstitutionen med borgarklassens ekonomiska och politiska herravälde. En liknande rörelse försiggår nu inför våra ögon. De borgerliga produktions- och samfärdsförhållandena, de borgerliga egendomsförhållandena, det moderna borgerliga samhället, som framtröffat så väldiga produktions- och samfärdsmedel, liknar häxmästaren, som inte längre förmår behärska de underjordiska makter, som han frambesvurit. Sedan årtionden är industrins och handelns historia blott historien om de moderna produktivkrafternas revolt mot de moderna produktionsförhållandena, mot egendomsförhållandena, som utgör livsbetingelsen för bourgeoisin och dess herravälde. Det är tillräckligt att nämna handelskriserna, vilka genom sin periodiska återkomst alltmer hotande ifrågasätter hela det borgerliga samhällets existens. Under handelskriserna förintas regelbundet ej blott en stor del av de frambragta produkterna, utan även av själva produktivkrafterna. Under kriserna utbryter en samhällelig epidemi, vilken skulle ha förefallit alla andra epoker som en orimlighet: överproduktionens epidemi. Samhället finner sig plötsligt försatt tillbaka i ett tillstånd av momentant barbari, en hungersnöd, ett allmänt förintelsekrig synes ha avskurit det från alla livsmedel, industrin och handeln synes förintade, och varför? Emedan det äger för mycket civilisation, för mycket livsmedel, för mycket industri och för mycket handel. De produktivkrafter, som står till samhällets förfogande, tjänar inte längre till att främja de borgerliga egendomsförhållandena, de har tvärtom blivit för väldiga för dessa förhållanden, de hämmas av dem, och så snart de övervunnit detta hinder bringar de hela det borgerliga samhället i oordning och hotar den borgerliga egendomens existens. De borgerliga förhållandena har blivit för trånga för att rymma den av dem skapade rikedom. Varigenom övervinner bourgeoisin kriserna? Å ena sidan genom det framtvingade tillintetgörandet av en massa produktivkrafter, å andra sidan genom erövringen av nya marknader och en grundligare utsugning av äldre

marknader. Varigenom således? Därigenom att den förbereder ännu mer ingripande och våldsamma kriser och minskar medlen att förebygga kriserna.

De vapen, varmed bourgeoisin slagit feodalismen till marken, riktar sig nu mot bourgeoisin själv.

Men bourgeoisin har ej blott smitt de vapen, som skall bringa den döden, den har också frambragt de män, vilka skall föra detta vapen - de moderna arbetarna, *proletärerna*.

I samma grad som bourgeoisin, d.v.s. kapitalet, utvecklas, i samma grad utvecklas proletariatet, de moderna arbetarnas klass, som blott lever så länge som de finner arbete och som blott finner arbete så länge som deras arbete ökar kapitalet. Dessa arbetare, som styckevis måste sälja sig själva, är en vara som varje annan handelsartikel och därför på samma sätt utsatta för alla konkurrensens växlingar, alla marknadens förändringar.

Proletärens arbete har genom maskineriets utveckling och arbetets delning förlorat all självständig karaktär och därmed all lockelse för arbetaren. Han blir blott ett tillbehör till maskinen, och man begär blott de enklaste, enformigaste och lättlärdaste handgrepp av honom. De kostnader, som arbetaren förorsakar, inskränker sig därför nästan blott till de livsmedel, som han behöver för sitt underhåll och sin ras fortplantning. Men en varas pris, alltså även arbetets, är lika med dess produktionskostnader. I samma grad som arbetets motbudande karaktär tilltager, i samma grad sjunker därför lönen. Än mer, i samma grad som maskinanvändningen och arbetsdelningen tilltar, i samma grad ökas också arbetets mängd, vare sig det sker genom arbetstidens förlängning eller genom utökning av det på en viss tid krävda arbetet eller genom maskinernas uppdrivna fart o.s.v.

Den moderna industrin har förvandlat den patriarkaliske mästarens lilla verkstad till den industriella kapitalistens stora fabrik. De i fabriken sammanträngda arbetarmassorna organiseras som soldater. De ställes som meniga industrisoldater under uppsikt av en fullständig hierarki av underofficerare och officerare. De är icke blott borgarklassens och borgarstatens trälar, utan de trälbindes också dagligen och stundligen av maskinen, av förmannen och framför allt av den enskilde borgerlige

fabrikanten själv. Denna despoti är så mycket småaktigare, förhatligare och bittrare, ju öppnare den proklamerar vinsten som sitt syftemål.

Ju mindre handarbetet kräver skicklighet och kraft, d.v.s. ju mer den moderna industrin utvecklas, desto mer uttränges männens arbete genom kvinnors och barns arbete. Könns- och ålderskillnader har icke längre någon social betydelse när det gäller arbetarklassen. Det ges nu blott arbetsinstrument, som allt efter ålder och kön drar olika kostnader.

När fabrikantens utsugning av arbetaren så tillvida är slut, att han fått sin lön kontant utbetald, så kastar sig de andra delarna av bourgeoisin över honom: husägaren, krämaren, pantlånaren o.s.v.

De hittillsvarande medelstånden, de små industriidkarna, köpmännen och räntetagarna, hantverkarna och bönderna, alla dessa klasser sjunker ned i proletariatet, dels därför, att deras lilla kapital icke räcker till för drift av storindustri och dukar under i konkurrensen med de större kapitalisterna, dels därför att deras speciella skicklighet blir värdelös genom nya produktionssätt. Så rekryteras proletariatet ur befolkningens alla kretsar.

Proletariatet genomgår olika utvecklingsstadier. Dess kamp mot bourgeoisin börjar samtidigt med dess existens.

I början kämpar de enskilda arbetarna, sedan arbetarna vid en fabrik, sedan ett helt facks arbetare på en plats mot den enskilde borgaren, som direkt utsuger dem. De riktar sina angrepp icke blott mot de borgerliga produktionsförhållandena, utan också mot själva produktionsinstrumenten, de förintar de främmande konkurrerande varorna, de slår sönder maskinerna, de sticker fabrikerna i brand, de söker återvinna den medeltida arbetarens förlorade ställning.

På detta stadium utgör arbetarna en över hela landet spridd och genom konkurrensen splittrad massa. Arbetarnas sammanhållning som massa är ännu icke följden av deras egen förening utan följden av att bourgeoisin förenats, bourgeoisin som för att uppnå sina egna politiska mål måste sätta hela proletariatet i rörelse och tillsvidare också kan göra detta. På detta stadium bekämpar proletärerna alltså icke sina fiender utan sina fienders fiender, resterna av den absoluta monarkin, godsägarna, den icke industriella

bourgeoisin, småborgarna. Hela den historiska utvecklingen är på detta sätt koncentrerad i bourgeoisins händer: varje seger, som vinnes under dessa förhållanden, är en seger för bourgeoisin.

Men med industrins utveckling icke blott ökas proletariatet, det trängs också samman i större massor, dess kraft växer, och det känner den mera. Intressena och levnadsläget inom proletariatet blir mer och mer likartade, i det maskinerna mer och mer utplånar skillnaderna i arbetet, och lönen nästan överallt trycks ner på samma låga nivå. Bourgeoisins växande inbördes konkurrens samt de därur framväxande handelskriserna gör arbetarnas lön allt osäkrare, maskinernas ständiga, allt snabbare utveckling och förbättring gör hela deras levnadsställning allt ovissare, och alltmer antar sammanstötningarna mellan den enskilde arbetaren och den enskilde fabrikanter karaktären av en sammanstötning mellan två klasser. Arbetarna börjar nu sammansluta sig mot bourgeoisin. De förenar sig för att hålla sin lön uppe. De bildar själva varaktiga sammanslutningar för att kunna proviantera för eventuella resningar. Här och där bryter kampen ut i upplopp.

Stundom segrar arbetarna men blott tillfälligt. Det egentliga resultatet av deras strider är icke den omedelbara framgången, utan den allt vidare omkring sig gripande föreningen av arbetare. Denna befrämjas av de växande kommunikationsmedlen, som skapas av storindustrin och som sätter arbetarna på de olika orterna i förbindelse med varandra. Men det behövs blott denna förbindelse för att centralisera de många lönestriderna, som överallt har samma karaktär, till en hela landet omfattande klasskamp. Varje klasskamp är emellertid en politisk kamp. Och den sammanslutning, som medeltidens dåliga vägar behövde århundraden för att genomföra, den skapar det moderna proletariatet på få år med järnvägarnas hjälp.

Denna proletariatets organisering till klass och därmed till politiskt parti spränges åter varje ögonblick genom konkurrensen bland arbetarna själva. Men den lever oupphörligt upp igen, starkare, fastare, mäktigare. Den framtvingar, genom att begagna sig av splittringar inom bourgeoisin, erkännande i lagform av vissa arbetarintressen. Så t.ex. tiotimmarslagen i England.

Det gamla samhällets motsatser befrämjar på mångfaldigt sätt proletariatets utveckling. Bourgeoisin befinner sig alltså i en fortgående kamp, i början mot

aristokratin, senare mot de delar av själva bourgeoisin vilkas intressen råkat i strid med industrins framsteg, och ständigt mot bourgeoisin i alla främmande länder. I alla dessa strider ser bourgeoisin sig tvungen att vädja till proletariatet, att ta dess hjälp i anspråk och på så sätt draga det in i den politiska rörelsen. Den själv tillför alltså proletariatet sina egna bildningselement, d.v.s. vapen mot sig själv.

Vidare förekommer det, såsom vi redan sett, att stora delar av den härskande klassen genom industrins framsteg slungas ned till proletariatet eller i varje fall hotas i sina levnadsvillkor. Även dessa tillför proletariatet en mängd bildningselement.

I de tider slutligen, då klasskampen närmare sig avgörandet, antar upplösningsprocessen inom den härskande klassen, inom hela det gamla samhället, en så häftig, så skarp karaktär, att en liten del av den härskande klassen lösgör sig från denna och ansluter sig till den revolutionära klassen, den klass som bär framtiden i sina händer. Liksom tidigare en del av adeln övergick till bourgeoisin, så övergår nu den del av bourgeoisin till proletariatet, särskilt en del av bourgeoisins ideologer, vilka arbetat sig fram till en teoretisk förståelse av hela den historiska rörelsen.

Av de klasser, som i våra dagar står gentemot bourgeoisin, är blott proletariatet en verkligt revolutionär klass. Alla de andra klasserna förfaller och går under med storindustrin, proletariatet åter är dennas egen produkt.

Medelstånden, den lille fabrikanten, den lille köpmannen, hantverkaren, bonden, alla bekämpar bourgeoisin för att skydda sin existens som medelstånd mot undergång. De är alltså icke revolutionära utan konservativa. Än mer, de är reaktionära, ty de söker vrida historiens hjul tillbaka. Om de är revolutionära, så är de det med hänsyn till sin förestående övergång till proletariatet, så försvarar de icke sina nuvarande utan sina framtida intressen, så lämnar de sin egen ståndpunkt för att ställa sig på proletariatets.

Trasproletariatet, denna passiva förruttnelse av de understa lagren i det gamla samhället, blir genom en proletär revolution här och där indraget i rörelsen, men enligt hela sin levnadsställning kommer det dock att vara bredvilligare att låta köpa sig för reaktionära syften.

Det gamla samhällets levnadsförhållanden är redan förintade i proletariatets levnadsförhållanden. Proletären är egendomslös, hans förhållande till hustru och barn

har ingenting mer gemensamt med det borgerliga familjeförhållandet. Det moderna industriella arbetet, det moderna trälandet under kapitalet, som är detsamma i England som i Frankrike, i Amerika som i Tyskland, har utplånat all nationell karaktär hos proletären. Lagarna, moralen, religionen är för honom lika många borgerliga fördomar, bakom vilka lika många borgerliga intressen gömmer sig.

Alla tidigare klasser, som tillkämpat sig makten, sökte skydda sin redan förvärvade levnadsställning genom att underkasta hela samhället sina egna förvärvsbetingelser. Proletärerna kan erövra de samhälleliga produktivkrafterna blott genom att avskaffa sitt eget hittillsvarande förvärvssystem och därmed hela det hittillsvarande förvärvssystemet. Proletärerna har ingenting eget att värna, de har att förstöra all hittills existerande privatsäkerhet och privatförsäkring.

Alla hittillsvarande rörelser har varit rörelser av minoriteter eller i minoriteters intressen. Den proletära rörelsen är den självständiga rörelsen av det oerhörda flertalet i det oerhörda flertalets intresse. Proletariatet, det understa lagret i det nuvarande samhället, kan icke höja sig, icke resa sig, utan att hela överbyggnaden av de skikt, vilka bildar det officiella samhället, sprängs i luften.

Proletariatets kamp mot bourgeoisin är att börja med till formen, ehuru icke till innehållet, en nationell kamp. Varje lands proletariat måste naturligtvis först bli färdigt med sitt eget lands bourgeoisin.

När vi tecknade de allmänna faserna av proletariatets utveckling, följde vi det mer eller mindre dolda inbördeskriget inom det bestående samhället till den punkt, där det bryter ut i en öppen revolution och proletariatet genom att våldsamt stöta bourgeoisin grundar sitt eget herravälde.

Hela det hittillsvarande samhället vilade, som vi redan sett, på motsättningen mellan förtryckande och förtryckta klasser. Men för att kunna undertrycka en klass, måste man dock tillförsäkra den betingelser, inom vilka den åtminstone kan existera som träl. Den livegne har under livegenskapen arbetat sig upp till medlem av kommunen liksom småborgaren till borgare under den feodala absolutismens ok. I stället för att höja sig i och med industrins framsteg sjunker däremot den moderne arbetaren allt djupare ned under sin klass' levnadsvillkor. Arbetaren blir en fattiglapp, och fattigdomen utvecklar sig ännu fortare än befolkningen och rikedomerna. Det framgår

därav tydligt, att bourgeoisin är oförmögen att längre förbliva härskande klass i samhället och påtvinga samhället sin klass' levnadsbetingelser som reglerande lag. Den är ur stånd att härska, emedan den är ur stånd att tillförsäkra sin slav existens ens inom gränserna för hans slaveri, emedan den är tvungen att låta honom sjunka ned i ett läge, där bourgeoisin måste nära honom i stället för att näras av honom. Samhället kan icke längre leva under bourgeoisin, d.v.s. dess liv är icke längre förenligt med samhällets.

Det väsentliga villkoret för borgarklassens existens och herravälde är anhopningen av rikedom på privata händer, bildandet och ökandet av kapital, kapitalets förutsättning är lönearbetet. Lönearbetet vilar uteslutande på konkurrensen arbetarna emellan. Framsteget i industrin, vars viljelösa och motståndslösa bärare bourgeoisin är, sätter i stället för arbetarnas isolering genom konkurrensen deras revolutionära sammanslutning i föreningar. Med storindustrins utveckling ryckes alltså undan bourgeoisins fötter själva den grundval, på vilken den producerar och tillägnar sig produkterna. Den producerar framför allt sin egen dödgrävare. Dess undergång och proletariats seger är lika oundvikliga.

Proletärer och kommunister

I vilket förhållande står kommunisterna till proletariatet i allmänhet?

Kommunisterna utgör intet särskilt parti gentemot de andra arbetarpartierna.

De har inga från proletariats intressen skilda intressen.

De uppställer inga särskilda principer, efter vilka de vill forma den proletära rörelsen.

Kommunisterna skiljer sig från de övriga proletära partierna blott därigenom, att de å ena sidan i proletariats olika nationella strider framhäver de av nationaliteten oberoende, för hela proletariatet gemensamma intressena och gör dem gällande, och å andra sidan därigenom, att de under de olika utvecklingsgrader, som kampen mellan proletariat och bourgeoisie genomgår, städse företräder hela rörelsens intressen.

Kommunisterna är alltså praktiskt den beslutsammaste, alltid framdrivande delen av arbetarpartierna i alla länder, och teoretiskt har de före den övriga massan av proletariatet kommit till insikt om betingelserna för, gången och de allmänna resultaten av den proletära rörelsen.

Kommunisternas närmaste mål är detsamma som alla övriga proletära partiers: proletariatets utbildande till klass, störtandet av bourgeoisins herravälde, proletariatets erövring av den politiska makten.

Kommunisternas teoretiska läror vilar ingalunda på idéer och principer, som uttänkts eller upptäckts av den ene eller andre världsförbättraren.

De är blott allmänna uttryck för de faktiska förhållandena inom en pågående klasskamp, en inför våra ögon försiggående historisk rörelse. Avskaffandet av hittillsvarande egendomsförhållanden är ingenting för kommunismen särskilt betecknande. Alla egendomsförhållanden har alltid varit underkastade en ständig historisk växling, en ständig historisk förändring.

Den franska revolutionen t.ex. avskaffade feodalegendomen till förmån för den borgerliga egendomen.

Vad som utmärker kommunismen är icke avskaffande av egendomen överhuvudtaget, utan avskaffandet av den borgerliga egendomen.

Men den moderna borgerliga privategendomen är det sista och mest fulländade uttrycket för framställningen och tillägnandet av produkter, som bygger på klassmotsättningar, på den enes utsugning av den andre.

I denna betydelse kan kommunisterna sammanfatta sin teori i uttrycket: privategendomens upphävande.

Man har förebrått oss kommunister, att vi vill avskaffa den personligt förvärvade, genom eget arbete frambragta egendomen; den egendom, som skulle utgöra grundvalen för all personlig frihet, verksamhet och självständighet.

Genom eget arbete förvärvat, självförtjänt egendom! Talar ni om småborgarens eller småbondens egendom, som föregick den borgerliga egendomen? Vi behöver icke avskaffa den, industrins utveckling har avskaffat den och avskaffar den dagligen.

Eller talar ni om den moderna borgerliga privategendomen?

Men skapar lönearbetet, proletärens arbete, egendom åt arbetaren? Ingalunda. Det skapar kapital, d.v.s. den egendom, som utsuger lönearbetet och som blott kan föröka sig genom att skapa nytt lönearbete för att på nytt utsuga det. Egendomen i sin nuvarande form rör sig i motsättningen mellan kapital och lönearbete. Låt oss betrakta de båda sidorna av denna motsättning.

Att vara kapitalist betyder icke blott att intaga en rent personlig, utan en samhällelig ställning i produktionen. Kapitalet är en social produkt och kan blott sättas i rörelse genom en gemensam verksamhet av många medlemmar, ja, i sista instans blott genom den gemensamma verksamheten av alla samhällets medlemmar.

Kapitalet är alltså ingen personlig, utan en samhällelig makt.

Om kapitalet alltså förvandlas till gemensam, alla samhällets medlemmar tillhörande egendom, så förvandlas icke därmed personlig egendom till samhällelig. Blott egendomens sociala karaktär förvandlas. Den förlorar sin klasskaraktär.

Vi kommer nu till lönearbetet.

Lönearbetets genomsnittspris är arbetslönens minimum^[5], d.v.s. summan av de livsmedel, som är nödvändiga för att hålla arbetaren som arbetare vid liv. Vad lönearbetaren således genom sitt arbete tillägnar sig räcker blott till för att uppehålla livet. Vi vill ingalunda avskaffa detta personliga tillägnande av arbetsprodukten för livets omedelbara reproduktion, ett tillägnande, som icke ger något överskott, vilket kunde ge makt över främmande arbete. Vi vill blott upphäva den eländiga karaktären av detta tillägnande, varunder arbetaren blott lever för att öka kapitalet, blott lever i den mån det passar den härskande klassens intressen.

I det borgerliga samhället är det levande arbetet blott ett medel att öka det hopade arbetet. I det kommunistiska samhället skall det hopade arbetet blott vara ett medel att utvidga, berika och befrämja arbetarnas levnadsprocess.

I det borgerliga samhället härskar alltså det förflutna över det nuvarande, i det kommunistiska samhället det nuvarande över det förflutna. I det borgerliga samhället är kapitalet självständigt och personligt, under det att den arbetande individen är osjälvständig och opersonlig.

Upphävandet av detta förhållande kallar bourgeoisin upphävandet av personlighet och frihet! Och med rätta. Det är förvisso fråga om upphävandet av den borgerliga personligheten, självständigheten och friheten.

Med frihet förstår man under de nuvarande borgerliga produktionsförhållandena den fria handeln, frihet att köpa och sälja.

Men försvinner schackrandet, så försvinner också det fria schackrandet. Talesätten om det fria schackrandet har, liksom vår bourgeoisis alla övriga frihetsbravader blott någon mening gentemot det bundna schackrandet, gentemot medeltidens undertryckta borgare, men inte gentemot det kommunistiska upphävandet av schackrandet, av de borgerliga produktionsförhållandena och av bourgeoisin själv.

Ni förfasar er över, att vi vill upphäva privategendomen. Men i ert nuvarande samhälle är privategendomen upphävd för nio tiondelar av dess medlemmar - den existerar just därigenom, att den icke existerar för nio tiondelar. Ni förebrår oss alltså, att vi vill upphäva en egendom, som har till nödvändig förutsättning, att det oerhörda flertalet i samhället är egendomslost.

Ni förebrår oss med andra ord, att vi vill upphäva er egendom. Alldeles riktigt, det vill vi.

Från det ögonblick, då arbetet icke längre kan förvandlas till kapital, pengar, jordränta, kort sagt till en samhällsmakt, som kan monopoliseras, d.v.s. från det ögonblick, då den personliga egendomen icke längre kan slå om i borgerlig, förklarar ni, att personligheten är upphävd.

Ni medger således, att ni med personlighet icke menar något annat än borgaren, den borgerlige egendomsägaren. Och denna personlighet skall förvisso upphävas.

Kommunismen berövar ingen makten att kunna tillägna sig samhälleliga produkter, den borttar blott makten att genom detta tillägnande kunna utsuga främmande arbete.

Man har invänt, att med privategendomens upphävande skulle all verksamhet upphöra och en allmän lättja inträda.

I så fall måste det borgerliga samhället för länge sedan ha gått under av slöhet, ty de som här arbetar förvärvar ingenting, och de som här förvärvar, de arbetar icke. Hela invändningen leder till tautologin, att det inte längre kommer att finnas lönearbete, när det inte längre finns kapital.

Alla invändningar, som riktas mot det kommunistiska sättet att producera och tillägna sig materiella produkter, har även utsträckts att gälla tillägnandet och produktionen av andliga produkter. Liksom för borgaren upphörandet av klassegendomen ter sig liktydigt med upphörandet av produktionen själv, så ter sig klassbildningens upphörande för honom identiskt med bildningens upphörande överhuvudtaget.

Den bildning, vars förlust han beklagar, utgör för det enorma flertalet utbildningen till maskin.

Men tvista icke med oss genom att med edra borgerliga föreställningar om frihet, bildning, rätt o.s.v. bedöma avskaffandet av den borgerliga egendomen. Edra idéer är själva produkter av de borgerliga produktions- och egendomsförhållandena, liksom er rätt blott är er till lag upphöjda klassvilja, vars innehåll är givet i de materiella levnadsbetingelserna för er klass.

Den intresseföreställning, vari ni förvandlar edra produktions- och egendomsförhållanden från historiska, under produktionens utveckling övergående, förhållanden till eviga natur- och förnuftslagar, delar ni med alla tidigare härskande klasser, som gått under. Vad ni förstår, när det gäller den antika egendomen, vad ni förstår, när det gäller den feodala egendomen, det vågar ni inte begripa, när det gäller den borgerliga egendomen.

Familjens upphävande! Även de radikalaste beskärmar sig över denna skändliga avsikt hos kommunisterna.

Varpå vilar den nuvarande, den borgerliga familjen? På kapitalet, på det enskilda förvärvet. Fullständigt utvecklad existerar den blott för bourgeoisin, men den finner sin komplettering i den tvungna familjelösheten hos arbetarna och i den offentliga prostitutionen.

Den borgerliga familjen bortfaller naturligtvis samtidigt med denna dess komplettering, och båda försvinner i och med kapitalets försvinnande.

Förebrår ni oss, att vi vill upphäva föräldrarnas utsugning av barnen? Vi tillstår denna förbrytelse. Men, säger ni, vi upphäver de ömtåligaste förhållanden, när vi i stället för uppfostran i hemmet sätter samhällelig uppfostran.

Och är inte också er uppfostran bestämd genom samhället? Genom de samhällsförhållanden, under vilka ni uppfostras, genom samhällets mer eller mindre direkta inblandning, medelst skolan o.s.v. Kommunisterna uppfinner icke samhällets inverkan på uppfostran, de förändrar blott dess karaktär, de undandrar uppfostran den härskande klassens inflytande.

De borgerliga talesätten om familj och uppfostran, om det ömma förhållandet mellan föräldrar och barn, blir alltmera motbjudande, ju mer alla proletariats familjeband sönderslites till följd av storindustrin och barnen förvandlas till vanliga handelsartiklar och arbetsredskap.

Men ni kommunister vill införa kvinnogemenskap, skriker hela bourgeoisin i korus emot oss.

Borgaren ser i sin hustru blott ett produktionsinstrument. Han hör, att produktionsinstrumenten skall göras till allmän egendom och kan då naturligtvis inte tänka sig annat än att gemensamheten också skall bli kvinnans lott.

Han anar icke, att vad det just gäller, det är att upphäva kvinnans ställning som blott ett produktionsinstrument.

Det finns för övrigt ingenting löjligare än vår borgarklass' högmoraliska harm över kommunisternas föregivna officiella kvinnogemenskap - kommunisterna behöver icke införa kvinnogemenskap - den har nästan alltid existerat.

Våra borgare, som icke är nöjda med, att deras proletärers hustrur och döttrar står till deras förfogande, för att nu inte tala om den officiella prostitutionen, finner ett särskilt nöje i att ömsesidigt förföra varandras hustrur.

Det borgerliga samhällets äktenskap är i verkligheten hustrugemenskap. Man kunde på sin höjd förebrå kommunisterna, att de istället för en under hyckleri dold kvinnogemenskap ville sätta en officiell, öppen sådan. Men det förstås eljest av sig själv, att med de nuvarande produktionsförhållandenas upphävande även den ur dessa uppkomna kvinnogemenskapen, d.v.s. officiella och icke officiella prostitutionen, kommer att försvinna.

Man har vidare förebrått kommunisterna, att de vill avskaffa fäderneslandet, nationaliteten.

Arbetarna har intet fädernesland. Man kan icke fråntaga dem vad de icke har. Då emellertid proletariatet till att börja med måste erövra den politiska makten, upphöja sig till nationell klass och konstituera sig självt som nation, så är det självt ännu nationellt, om också ej i samma mening som bourgeoisin.

Den nationella avskildheten och motsättningarna mellan folken försvinner mer och mer redan med bourgeoisins utveckling, med handelsfriheten, världsmarknaden, den industriella produktionens likformighet och de därtill svarande levnadsförhållandena.

Proletariatets herravälde skall få dem att försvinna ännu fortare. Samfällid aktion, åtminstone av de civiliserade länderna, är en av de första betingelserna för proletariatets befrielse.

I samma grad som den ena individens exploatering av den andra upphäves, i samma grad upphäves den ena nationens exploatering av den andra.

Med klassmotsättningarna inom nationerna faller den fientliga ställningen mellan nationerna.

De anklagelser mot kommunisterna, som i allmänhet höjes från religiösa, filosofiska och överhuvudtaget ideologiska synpunkter, förtjänar inget utförligt bemötande.

Behövs det en djupare insikt för att förstå, att med människornas levnadsförhållanden, med deras samhälleliga förbindelser, med deras samhälleliga tillvaro också deras föreställningar, åskådningar och begrepp, med ett ord, även deras medvetande förändras sig.

Vad bevisar idéernas historia om icke, att den andliga produktionen förändrar sig i och med den materiella? En viss tids härskande idéer var alltid blott den härskande klassens idéer.

Man talar om idéer, som revolutionerar ett helt samhälle; man uttalar därmed blott det sakförhållandet, att inom det gamla samhället bildats elementen till ett nytt och att de gamla idealens upplösning håller jämna steg med de gamla levnadsförhållandenas upplösning.

När den gamla världen höll på att gå under, besegrades de gamla religionerna av kristendomen. När de kristna idéerna på 1700-talet överflyglades av upplysningssidéerna, kämpade det feodala samhället sin dödskamp med den då revolutionära bourgeoisin. Samvets- och religionsfrihetens idéer uttryckte blott den fria konkurrensens herravälde på vetandets område.

Men, skall man säga, religiösa, moraliska, filosofiska, politiska, rättsliga idéer o.s.v. förändrade sig dock under den historiska utvecklingens förlopp. Religionen, moralen, filosofin, politiken, och rätten överlevde dock alltid dessa växlingar.

Det ges dessutom eviga sanningar såsom frihet, rättfärdighet o.s.v. vilka är gemensamma för alla samhällstillstånd. Men kommunismen avskaffar de eviga sanningarna, den avskaffar religionen och moralen i stället för att omskapa dem, den står därför i strid med all hittillsvarande historisk utveckling.

Vartill reducerar sig denna anklagelse? Alla hittillsvarande samhällens historia har rört sig i klassmotsatser, som under olika perioder gestaltat sig olika.

Men vilken form de tagit, så är den ena samhällsdelens utsugning av den andra ett för alla gångna århundraden gemensamt faktum. Det är därför intet under, att det sociala medvetandet under alla århundraden rört sig, trots all mångfaldighet och olikhet, i vissa gemensamma former, former av medvetande, som först med klassmotsättningarnas fullständiga försvinnande kommer att helt och hållet upplösas.

Den kommunistiska revolutionen är den radikalaste brytning med de nedärvda egendomsförhållandena; intet under då att i dess utvecklingsgång radikalast brytes med de nedärvda idéerna.

Men låt oss lämna bourgeoisins invändningar mot kommunisterna.

Vi såg redan ovan, att det första steget i arbetarrevolutionen är att höja proletariatet till härskande klass, erövra demokratin.

Proletariatet kommer att begagna sin politiska makt till att så småningom frantaga bourgeoisin allt kapital och centralisera alla produktionsinstrument i statens d.v.s. i det som härskande klass organiserade proletariatets händer samt fortast möjligt öka mängden av produktionskrafter.

I början kan detta naturligtvis ske endast genom despotiska ingrepp i egendomsrätten och i de borgerliga produktionsförhållandena, således genom åtgärder, vilka synes ekonomiskt otillräckliga och ohållbara, men som under rörelsens utveckling kommer att spränga sina egna gränser och är oundvikliga som medel att omlägga hela produktionssättet.

Dessa åtgärder kommer naturligtvis att vara olika i olika länder.

För de utvecklade länderna skall dock tämligen allmänt följande kunna komma till användning:

1. Jordegendomens expropriering och jordrättens användning till statsutgifter.
2. Stark progressiv beskattning.
3. Arvsrättens avskaffande.
4. Konfiskation av alla emigranternas och rebellernas egendom.
5. Kreditens centralisering i statens händer genom en nationalbank med statskapital och uteslutande monopol.
6. Centralisering av transportväsendet i statens händer.
7. Utökande av nationalfabriker, produktionsinstrument, uppodling och förbättring av jorden efter en samhällelig plan.
8. Lika arbetstvång för alla, upprättande av industriella arméer, särskilt för åkerbruket.

9. Förenande av jordbruks- och industridriften; åtgärder för att så småningom utplåna skillnaden mellan stad och landsbygd.

10. Offentlig och kostnadsfri uppfostran av alla barn. Avskaffande av fabriksarbetet för barn i dess nuvarande form. Uppfostrans förenande med den materiella produktionen o.s.v.

När under utvecklingens lopp klasskillnaderna försvunnit och all produktion koncentrerats i händerna på de förenade individerna, så förlorar den offentliga makten sin politiska karaktär. Den politiska makten i egentlig mening är det organiserade våldet av en klass till en annan klass' undertryckande. När proletariatet i kampen mot bourgeoisin med nödvändighet förenar sig som klass, genom en revolution gör sig till härskande klass och som härskande klass med våld upphäver de gamla produktionsförhållandena, så upphäver det med dessa produktionsförhållanden klassmotsättningarnas existensbetingelser, klasserna överhuvudtaget och därmed sitt eget herravälde som klass.

I stället för det gamla borgerliga samhället med dess klasser och klassmotsättningar framträder en sammanslutning, vari envars fria utveckling är förutsättningen för allas fria utveckling.

Socialistisk och kommunistisk litteratur

1. Den reaktionära socialismen

a) Den feodala socialismen

Den franska och den engelska aristokratin var enligt sin historiska ställning kallad att skriva smädeskrifter mot det moderna borgerliga samhället. I den franska julirevolutionen 1830 och i den engelska reformrörelsen hade den ännu en gång varit den hatade uppkomlingen underlägsen. Det kunde ej längre vara tal om en allvarlig politisk kamp. Blott den litterära kampen återstod. Men även på litteraturens område hade restaurationstidens gamla talesätt blivit omöjliga. För att väcka sympati måste aristokratin skenbart lämna sina egna intressen åt sidan och blott i den exploaterade

arbetarklassens intresse formulera sin anklagelseakt mot bourgeoisin. Den sökte sig tröst i att sjunga smädevisor om sin nya härskare och viska olycksprofetior i hans öra.

På så sätt uppstod den feodala socialismen, halvt klagosång, halvt smädeskrift, halvt återfall i det förgångna, halvt hotelse för framtiden, stundom träffande bourgeoisin i hjärtat genom en bitter, genialt mördande dom, städse verkande komisk genom sin fullkomliga oförmåga att förstå den moderna historiens gång.

De feodala socialisterna svängde den proletära tiggarpåsen i handen som en fana för att samla folket bakom sig. Men så ofta folket följde dem, upptäckte det på deras bak de gamla feodala vapensköldarna och drog sig tillbaka med ett högt och vanvördigt skratt.

En del av de franska "legitimisterna" och det unga England uppförde detta skådespel.

När de feodala bevisar, att deras sätt att utsuga var av en annan art än det borgerliga, så glömmar de blott, att de utplundrade under helt andra och nu föråldrade förhållanden och förutsättningar. När de gör gällande, att det moderna proletariatet icke existerade under deras herravälde, så glömmar de blott, att just den moderna bourgeoisin var en nödvändig telning av deras samhällsordning.

För övrigt förhåller de så litet den reaktionära karaktären av sin kritik, att deras huvudanklagelse mot bourgeoisin just består i att under dess regim utvecklar sig en klass, som kommer att spränga hela den gamla samhällsordningen i luften.

De förebrår bourgeoisin långt mer, att den frambringar ett revolutionärt proletariat än att den överhuvudtaget frambringar ett proletariat.

I den praktiska politiken deltar de därför i alla våldsåtgärder mot arbetarklassen, och i det dagliga livet bekvämar de sig gärna, trots alla uppstyltade talesätt, att plocka de gyllene äpplena och schackra bort sin tro, kärlek och ära mot ull, betor och brännvin.

Liksom prästen alltid gick hand i hand med de feodala, så går prästsocialismen samman med den feodala socialismen.

Ingenting är lättare än att ge den kristna askesen en socialistisk anstrykning. Gick inte också kristendomen mot privategendomen, äktenskapet och staten? Predikade den

inte i stället välgörenhet och tiggeri, celibat och köttets dödande, klosterliv och kyrka? Den kristna socialismen är blott det vigvatten, varmed prästen välsignar aristokratins vrede.

b) Småborgerlig socialism

Den feudala aristokratin är icke den enda klass, som störtades av bourgeoisin, och vars levnadsbetingelser minskades och upphörde med det moderna borgerliga samhället. Medeltidens småborgardöme och småbondestånd var den moderna bourgeoisins förelöpare. I de industriellt och kommersiellt mindre utvecklade länderna vegeterar denna klass vidare bredvid den uppväxande bourgeoisin.

I de länder, där den moderna civilisationen utvecklats, har uppstått ett nytt småborgerskap, som svävar mellan proletariatet och bourgeoisin, och som ständigt bildas på nytt som en kompletterande del av det borgerliga samhället, men vars medlemmar oupphörligt genom konkurrensen slungas ned i proletariatet och som med storindustrins utveckling t.o.m. ser en tidpunkt närma sig, när de fullständigt försvinner som en självständig del av det moderna samhället och inom handel, industri och åkerbruk ersättes med arbetsuppsyningsmän och tjänstemän.

I länder som Frankrike, där bondeklassen utgör långt mer än hälften av befolkningen, var det naturligt, att de skriftställare, som uppträdde för proletariatet mot bourgeoisin, anlade småborgarens och småbondens måttstock på sin kritik av den borgerliga regimen och tog arbetarnas parti från en småborgerlig ståndpunkt. Så bildades den småborgerliga socialismen. Sismondi är huvudrepresentanten för denna litteratur ej blott för Frankrike utan också för England.

Denna socialism klarlade högst skarpsinnigt motsägelserna i de moderna produktionsförhållandena. Den avslöjade nationalekonomernas hycklande försköningar. Den uppvisade ovedersägligt de ödeläggande verkningarna av maskinerna och arbetsdelningen, kapitalens och jordegendomarnas koncentration, överproduktionen, kriserna, småborgarnas och småböndernas nödvändiga undergång, proletariatets elände, anarkin i produktionen, de skriande missförhållandena i rikedomens fördelning, det industriella förintelsekriget nationerna emellan, de gamla sedernas, de gamla familjeförhållandenas och de gamla nationaliteternas upplösning.

Till sitt positiva innehåll vill emellertid denna socialism antingen återställa de gamla produktions- och samfärdsmedlen och med dem de gamla egendomsförhållandena och det gamla samhället, eller också vill den med våld spärra in de moderna produktions- och samfärdsmedlen inom de gamla egendomsförhållandenas ram, som av de förra sprängts och måste sprängas. I båda fallen är den reaktionär och därtill utopisk.

Skråväsen i industrin och patriarkalisk hushållning på landsbygden är dess sista ord.

I sin fortsatta utveckling har denna riktning utmynnat i ett fegt gnäll.

c) Den tyska eller "sanna" socialismen

Frankrikes socialistiska och kommunistiska litteratur, som uppstod under trycket från en härskande bourgeoisie och utgör det litterära uttrycket för kampen mot detta herravälde, infördes till Tyskland vid en tidpunkt, då bourgeoisin just börjat sin kamp mot den feodala absolutismen. Tyska filosofer, halvfilosofer och sköndar kastade sig begärligt över denna litteratur och glömde blott, att de franska levnadsförhållandena inte hade invandrat samtidigt med dessa skrifter till Tyskland. Inför de tyska förhållandena förlorade den franska litteraturen all omedelbar praktisk betydelse och antog ett rent litterärt utseende. Den måste framstå som blott en orkeslös spekulering över det mänskliga väsendets förverkligande. Så hade för 1700-talets tyska filosofer den första franska revolutionens fordringar blott mening som "det praktiska förnuftets" fordringar i allmänhet, och den revolutionära franska bourgeoisins viljeyttringar betydde i deras ögon den rena viljans lagar, viljan sådan den måste vara, den sant mänskliga viljan.

De tyska litteratörernas enda arbete bestod i att de satte de nya franska idéerna i samklang med sitt gamla filosofiska samvete eller snarare att de från sin egen filosofiska ståndpunkt tillägnade sig de franska idéerna.

Detta skedde på samma sätt som man överhuvudtaget tillägnar sig ett främmande språk: genom översättning.

Det är bekant, hur munkarna över de manuskript, varpå den gamla hednatidens klassiska verk var upptecknade, skrev smaklösa katolska helgonhistorier. De tyska

författarna förfor tvärtom med den profana franska litteraturen. De skrev sitt filosofiska nonsens efter det franska originalet. Så skrev de t.ex. efter den franska kritiken av penningförhållandena: "prisgivande av det mänskliga väsendet", efter den franska kritiken av borgarstaten: "upphävande av det abstrakta allmännas herravälde" o.s.v.

Insmugglandet av dylika filosofiska fraser bakom de franska framställningarna döpte de till "handlingens filosofi", "sann socialism", "tysk socialistisk vetenskap", "filosofisk motivering av socialismen" o.s.v.

Den franska socialistiskt-kommunistiska litteraturen blev på så sätt formligen kastrerad. Och då den i tyskarnas händer upphörde att vara ett uttryck för den ena klassens kamp mot den andra, så var tysken övertygad om att ha övervunnit "den franska ensidigheten", att i stället för sanna behov ha tillgodosett sanningens behov, i stället för proletariats intressen det mänskliga väsendets intressen, människans i allmänhet, den människa, som icke tillhör någon klass, överhuvudtaget inte verkligheten utan blott den filosofiska fantasins dimvärld.

Denna tyska socialism, som tog sina tafatta stilövningar så allvarligt och högtidligt och så skrytsamt utbasunerade dem, förlorade emellertid småningom sin pedantiska oskuld.

Den tyska och särskilt den preussiska bourgeoisins kamp mot det feodala och absoluta kungadömet, med ett ord, den liberala rörelsen blev allvarligare.

Den "sanna" socialismen bjöds därmed det önskade tillfället, att mot den politiska rörelsen ställa upp de socialistiska fordringarna, att utslunga det gamla anatemat mot liberalismen, mot representativstaten, mot den borgerliga konkurrensen, mot borgerlig pressfrihet, borgerlig rätt, borgerlig frihet och likhet, och predika för folkmassorna, att de icke hade något att vinna genom denna rörelse, utan snarare allt att förlora. Den tyska socialismen glömde mycket lägligt, att den franska kritiken, vars själlösa eko den var, förutsätter det moderna borgerliga samhället med motsvarande materiella levnadsbetingelser och dithörande politiska konstitution, idel förutsättningar som det först gällde att tillkämpa sig i Tyskland.

Den "sanna" socialismen tjänade de tyska absoluta regeringarna med deras följe av präster, skolmästare, junkrar och byråkrater som lämplig fågelskrämma mot den hotfulla uppåtsträvande bourgeoisin.

Den utgjorde det sliskiga påbrödet till de svidande piskslag och de gevärskulor, med vilka samma regeringar kuvade de tyska arbetarupproren.

Blev den "sanna" socialismen på så sätt ett vapen i handen åt regeringarna mot den tyska bourgeoisin, så representerade den även omedelbart ett reaktionärt intresse, det tyska småborgardörets intresse. I Tyskland bildade det från 1500-talet härstammande och sedan dess i olika former åter och åter uppdykande småborgarskiktet den egentliga sociala grunden för de bestående förhållandena.

Dess upprätthållande betyder upprätthållandet av de bestående tyska förhållandena. Av bourgeoisins industriella och politiska herravälde fruktar det den säkra undergången å ena sidan till följd av kapitalets koncentration, å andra sidan genom uppkomsten av ett revolutionärt proletariat. Detta småborgardöme tyckte att den "sanna" socialismen slog två flugor i en smäll. Den spred sig också som en epidemi.

Den skrud, virkad av spekulativ spindelväv, översållad med granna frasblommor, genomdränkt av kärleksvarma daggdroppar, denna hjärterörande skrud, vari de tyska socialisterna inhöljde sina få beniga "eviga sanningar", ökade blott avsättningen av dessa varor hos denna publik.

Å sin sida insåg den tyska socialismen allt mer sin kallelse: att vara detta småborgerskaps högtravande representant.

Den proklamerade den tyska nationen som normalnation och den tyske spetsborgaren som normalmänniska. Den gav åt varje nedrighet av denne borgare en fördold, högre socialistisk mening, enligt vilken den kom att betyda motsatsen. Den drog den sista konsekvensen, när den uppträdde direkt mot kommunismens "brutalt destruktiva" inriktning och förkunnade sin upphöjda opartiskhet över alla klasstrider. Med mycket få undantag hör allt, som i Tyskland cirkulerar av föregivna socialistiska och kommunistiska skrifter till denna smutsiga kraftlösa litteratur.

2. Den konservativa eller borgerliga socialismen

En del av bourgeoisin önskar avhjälpa de sociala missförhållandena för att trygga det borgerliga samhällets bestånd.

Dit hör: ekonomer, filantroper, humanister, förbättrare av de arbetande klassernas läge, välgörenhetsorganisatörer, djurskyddsvänner, måttlighetsivrare, kråkvinkelreformatorer av brokigaste slag. Och denna borgerliga socialism har även utformats till hela system.

Som exempel härpå anför vi Proudhons "Philosophie de la Misère" (Eländets filosofi).

Den borgerliga socialismen vill bibehålla det moderna samhällets levnadsbetingelser utan de nödvändigt därur framgående striderna och farorna. Den vill behålla det bestående samhället med undantag av de element, som revolutionerar och upplöser det. Den önskar en bourgeoisie utan proletariat. Bourgeoisin föreställer sig naturligtvis den värld, vari den härskar, som den bästa av världar. Den borgerliga socialismen utarbetar denna trösterika föreställning till ett halvt eller helt system. När denna uppmanar proletariatet att förverkliga detta system och draga in i det nya Jerusalem, så begär den i grunden blott att det skall kvarstanna i det nuvarande samhället men avstå från sin föreställning om detsamma såsom någonting förhatligt.

En annan, mindre systematisk men mer praktisk form av socialismen sökte avhålla arbetarklassen från varje revolutionär rörelse genom att hävda, att inte den eller den politiska förändringen utan blott en förändring av de materiella levnadsförhållandena, de ekonomiska förhållandena, kunde vara av nytta för densamma. Men med förändring av de materiella levnadsförhållandena menar denna socialism ingalunda avskaffande av de borgerliga produktionsförhållandena, vilket blott är möjligt på revolutionär väg, utan administrativa förbättringar, som kan gå för sig på dessa produktionsförhållandens mark och alltså ingenting ändrar i förhållandet mellan kapital och lönearbete, utan i bästa fall blott minskar bourgeoisins kostnader för dess herravälde och förenklar dess statshushållning.

Sitt rätta uttryck uppnår den borgerliga socialismen först då, när den blivit enbart en oratorisk formel.

Fri handel! - i arbetarklassens intresse. Skyddstullar! - i arbetarklassens intresse. Cellfängelser! - i arbetarklassens intresse. Detta är den borgerliga socialismens sista enda allvarligt menade ord.

Bourgeoisins socialism består ju i påståendet att bourgeoisin är bourgeois - i arbetarklassens intresse.

3. Den kritiska utopiska socialismen och kommunismen

Vi talar icke här om den litteratur, som i alla stora moderna revolutioner hävdade proletarietets fordringar. (Skrifter av Babeuf med flera.)

Proletariatets första försök under en tid av allmän jäsning, under perioden för det feodala samhällets störtande, att direkt förverkliga sitt eget klassintresse, strandade med nödvändighet på proletariatets eget utvecklade tillstånd liksom därpå, att de materiella betingelserna för dess befrielse saknades. De uppkom först som en produkt av den borgerliga epoken. Den revolutionära litteratur, som åtföljde dessa första proletära rörelser, är till sitt innehåll nödvändigtvis reaktionär. Den förkunnar en allmän askes och en grov likhetslära.

De egentliga socialistiska och kommunistiska systemen, Saint-Simons, Fouriers, Owens o.s.v., dök upp under den första utvecklade perioden av kamp mellan proletariat och bourgeois, som vi förut skildrat ("Borgare och proletärer").

Uppfinnarna av detta system ser visserligen motsättningen mellan klasserna liksom de upplösande elementens verksamhet i det härskande samhället. Men de ser hos proletariatet ingen historiskt befogad självverksamhet, ingen för densamma säregen politisk rörelse.

Då klassmotsättningarnas utveckling håller jämna steg med industrins utveckling, finner de ej heller de materiella förutsättningarna för proletariatets frigörelse och söker då i stället efter en social vetenskap, efter sociala lagar för att skapa dessa betingelser.

I stället för samhällelig verksamhet sätter de sin personliga uppfinnarverksamhet, i stället för de historiska betingelserna för frigörelsen sätter de sina fantasier, i stället

för proletariatets småningom försiggående organiserande till klass sätter de sin egen godtyckligt utkläckta samhällsorganisation. Den kommande världshistorien upplöser sig för dem i propaganda för och i praktiskt utförande av deras samhällsplaner.

De är visserligen medvetna om att i sina planer företräda framför allt den arbetande klassens intresse i dess egenskap av den mest lidande klassen. Bara ur denna synpunkt, som den mest lidande klassen, existerar proletariatet för dem.

Men klasskampens utvecklade form liksom deras eget klassläge för med sig, att de tror sig vara vitt höjda över varje klassmotsättning. De vill förbättra alla samhällsmedlemmars levnadsläge, även de bäst ställda. De vädjar alltjämt till alla samhällsmedlemmar utan åtskillnad, ja, företrädesvis till den härskande klassen. Man behöver bara förstå deras system för att erkänna det som den bästa möjliga plan för det bästa möjliga samhälle.

De förkastar därför varje politisk och framför allt varje revolutionär aktion, de vill nå sitt mål på fredlig väg och försöker att bana väg för det nya sociala evangeliet genom små experiment, som naturligtvis slår fel, genom exemplets makt.

Den fantastiska skildringen av det framtida samhället uppstår i en tid, då proletariatet ännu är högst utvecklat och därför självt ännu uppfattar sin ställning fantastiskt, den speglar dess första aningsfulla längtan efter en allmän omgestaltning av samhället.

Men i dessa socialistiska och kommunistiska skrifter ingår även kritiska element. De angriper alla grundvalar för det bestående samhället. De har därför lämnat ett högst värdefullt material till arbetarnas upplysning. Deras positiva teorier om det kommande samhället, t.ex. upphävandet av motsatsen mellan stad och landsbygd, av familjen, av det privata förvärvet, av lönearbetet, förkunnandet av den sociala harmonin, statens förvandling till blott en förvaltning av produktionen - alla dessa satser är allenast uttryck för bortfallandet av de klassmotsatser som först nu börjar utveckla sig och som de känner blott i deras första formlösa obestämdhet. Dessa teorier har därför ännu en rent utopisk karaktär.

Den kritiskt utopiska socialismens och kommunismens betydelse står i omvänt förhållande till den historiska utvecklingen. I samma mån som klasskampen utvecklar sig och tager gestalt förlorar denna fantastiska upphöjdhet över den, detta fantastiska

bekämpande av densamma, allt praktiskt värde, allt teoretiskt berättigande. Om än därför upphovsmännen till dessa system i många hänseenden var revolutionära, så bildar deras lärjungar likaväl reaktionära sekter. De håller fast vid mästarens gamla åskådningar trots proletariats historiska framsteg. De söker därför konsekvent avtrubba klasskampen och utjämna motsättningarna. De drömmer alltså om att på försök få förverkliga sina sociala utopier, stifta enskilda falangstärer, grunda hemkolonier, upprätta ett litet Ikarien[8*] - ett nytt Jerusalem i fickformat - och för uppbyggandet av alla dessa luftslott måste de vädja till det borgerliga hjärtats och penningpåsens filantropi. Så småningom hamnar de i kategorin av ovan skildrade reaktionära eller konservativa socialister och skiljer sig från dem blott genom sitt mer systematiska pedanteri, genom sin fantastiska övertro på sin sociala vetenskaps förmåga att göra underverk.

De uppträder därför med förbittring mot alla arbetarnas politiska rörelser, som blott uppstår ur den blinda otron gentemot det nya evangeliet.

Så reagerar owenisterna i England mot chartisterna där, och fourieristerna i Frankrike mot reformisterna där.

Kommunisternas ställning till de olika oppositionella partierna

Av kapitel två framgår av sig självt kommunisternas förhållande till redan existerande arbetarpartier, alltså deras förhållande till chartisterna i England och agrarreformivrarna i Nordamerika.

De kämpar för uppnåendet av arbetarklassens omedelbart näraliggande mål och intressen, men de representerar inom den nuvarande rörelsen samtidigt rörelsens framtid. I Frankrike ansluter sig kommunisterna till det socialistiskt-demokratiska[9*] partiet mot den konservativa och radikala bourgeoisin, utan att därför uppge rätten att intaga en kritisk ställning gentemot de fraser och illusioner, vilka härrör ur den revolutionära traditionen.

I Schweiz understödjer de de radikala utan att glömma, att detta parti består av inbördes oeniga element, delvis av demokratiska socialister i fransk mening, delvis av radikal bourgeois.

I Polen understödjer kommunisterna det parti, som ställer en agrar revolution som villkor för den nationella befrielsen, samma parti, som framkallade Krakau-upproret 1846.

I Tyskland kämpar det kommunistiska partiet gemensamt med bourgeoisin så snart denna uppträder revolutionärt, mot den absoluta monarkin, den feodala jordegendomen och småborgerskapet.

Men det försummar icke ett ögonblick att hos arbetarna utveckla ett så klart medvetande som möjligt om den fientliga motsättningen mellan bourgeois och proletariat, så att de tyska arbetarna omedelbart kan vända de sociala och politiska förhållandena, som bourgeoisins herravälde måste medföra, mot bourgeoisin själv, så att i Tyskland kampen mot bourgeoisin genast börjar, sedan de reaktionära klasserna störtats.

Kommunisterna riktar sin huvuduppmärksamhet på Tyskland, emedan Tyskland står inför en borgerlig revolution, och emedan det fullbordar denna omvälvning under mer framskridna betingelser av den europeiska civilisationen överhuvudtaget och med ett långt mer utvecklat proletariat än England på 1600-talet och Frankrike på 1700-talet. Den tyska borgerliga revolutionen kan sålunda vara blott det omedelbara förspelet till en proletär revolution.

Med ett ord: kommunisterna understödjer överallt varje revolutionär rörelse mot de bestående sociala och politiska förhållandena.

I alla dessa rörelser framhäver de egendomsfrågan, vilken mer eller mindre utvecklad form den än må ha tagit, som rörelsens grundfråga.

Kommunisterna arbetar slutligen överallt på förbindelse och samförstånd mellan de demokratiska partierna i alla länder.

Kommunisterna försmår att hemlighålla sina åsikter och avsikter. De förklarar öppet, att deras mål blott kan nås genom en våldsam omstörtning av all hittillsvarande

samhällsordning. Må de härskande klasserna darra för en kommunistisk revolution. Proletärerna har i den ingenting annat att förlora än sina bojor. Men de har en värld att vinna.

Proletärer i alla länder, förena er!

Anmärkningar:

Texten är hämtad från marxists.org

Denna översättning gjordes i verkligheten av Plechanov, såsom denne själv meddelar i den ryska upplagan av år 1900